

ПІДТРИМКА СЕПАРАТИСТСЬКИХ РУХІВ В США ЯК ІНФОРМАЦІЙНО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНИЙ ПРОЕКТ РФ

Анотація

Аналітична записка присвячена питанням системної інформаційної та організаційної підтримки деструктивних (передусім – сепаратистських) рухів в США. Висвітлено координаційну роль в такій підтримці низки форумів, які щорічно проходять в Москві та Санкт-Петербурзі (РФ). Відзначається, що РФ стає для таких рухів зовнішнім джерелом ресурсів, що в свою чергу сприяє розширенню загального впливу РФ на політичні процеси в США, допомагає їй здійснювати опосередкований тиск на керівництво держави, руйнувати консенсус в середині США, впливати на громадську думку. Докладно проаналізовано зв'язки між РФ та ініціаторами сепаратистських проектів в Каліфорнії та Техасі. Показано як РФ використовує ці рухи для нав'язування американському суспільству власного погляду на анексію Криму та агресію Росії на сході України.

ПІДТРИМКА СЕПАРАТИСТСЬКИХ РУХІВ В США ЯК ІНФОРМАЦІЙНО-ІНСТРУМЕНТАЛЬНИЙ ПРОЕКТ РФ

Наразі Росія підтримує сепаратистські, ізоляціоністські, ультраправі угруповання, рухи, партії та інші позасистемні утворення в Європі. Поміж її реципієнтів «Йоббік», «Фідес» (Угорщина), «Золота зоря» (Греція), Партія Свободи (Австрія), «Атака» (Болгарія), Національна демократична партія (Німеччина), «Північна ліга» (Італія), Національний фронт (Франція), «Східний фронт» (Румунія), партія «Право і справедливість» (Польща).

Окрему увагу РФ звертає на подібні рухи та утворення на території США, беручи, зокрема, активну участь у «створенні» Каліфорнійської республіки, Республіки Техас, Королівства Гаваї, Національної суверенної держави Борінкен (на території Пуерто Ріко). Підтримка Росії, яка має діапазон від закликів на зразок *Free Texas!* і інформаційного супроводу рухів

у соцмережах до співорганізації мітингів¹ та фінансування зазначених рухів та об'єднань, перетворюється на один із провідних чинників формування нестабільності у «загрозливих» для РФ країнах.

[Успішна] практика «підтримки» РФ потужних сепаратистських рухів у Європі та США загрожує Україні втратою прихильності певної частини громадян², зміною риторики щодо санкцій аж до закріплення (передусім у суспільній свідомості) можливості їх скасування, створенням можливостей для подальшого просування політичного порядку денного РФ та закріплення її позицій на українській території (АР Крим), неодностайністю (всередині держави) негативної оцінки дій РФ на території України, отриманням РФ більшого політичного впливу (зокрема через агентів впливу - представників позасистемних рухів), а також посиленням риторики, спрямованої на ослаблення міжнародних союзів. І хоча американські експерти, очільники самих рухів та представники медіа у США стверджують про неможливість використання рухів за відокремлення на користь РФ та «абсурдність ідеї про те, що Росія управляє сепаратистськими рухами Америки»³, а самі рухи наразі уникають такої «допомоги», навіть ілюзія продуктивної діяльності Москви під актуальним гаслом боротьби за самовизначення «проти імперіалізму, насильства, ненависті» може додавати до дискусій щодо України певного негативу.

Підтримка позасистемних рухів як «активний захід»

З погляду безпеки підтримка «рухів за самовизначення» (протиурядових рухів, рухів за сецесію, тобто відокремлення) є одним з

¹ Наприклад, мітинг 9 листопада 2016 р. в Каліфорнії, який «відбувся за партнерства Антиглобалістського Руху Росії» (<http://anti-global.ru/?p=19060>). «Антиглобалістський рух» також безкоштовно надав офісний простір у Москві для так званого «посольства Каліфорнії».

² В офіційній риторикі РФ такі зміни названо «переформатуванням ставлення Заходу до України» (<https://russian.rt.com/world/article/356631-zapad-otnoshenie-ukraina-konflikt>). Яскравим прикладом були протести в Іспанії (Мадрид, 05.02.2017 р.). На думку представників РФ, «прорив інформаційної блокади довкола українського питання» має спричинити виступи населення проти своїх урядів, які офіційно не підтримують РФ.

³ Див., напр. <http://www.politico.eu/article/putin-texas-secession-crimea-separatism/>;
<http://www.politico.com/magazine/story/2017/01/why-russia-loves-the-idea-of-california-seceding-214632>

різновидів поширення впливу та дестабілізації ситуації у країнах-конкурентах. У сучасній РФ такі дії є продовженням «активних заходів», здійснюваних СРСР. Про активізацію відповідної діяльності на нинішньому етапі свідчить заява О. Іонова⁴, зроблена ним під час конференції «Діалог націй. Право народів на самовизначення і побудову багатопольярного світу» (Додаток В) у 2016 р.: «Ми збираємось проводити серйозні заходи, підтримувати національно-визвольні рухи в різних країнах»⁵.

Підтримка, використання та цільове створення подібних рухів не є новим методом «активних заходів»: на рахунку СРСР «допомога» сепаратистам Уйгуру, Сінцзяну, Квебеку, встановлення незалежності Анголи, Гвінеї-Бісау. Сепаратистські рухи створювалися й на території самого СРСР, наприклад у Прибалтиці, для підтримки напруження між російськомовним та корінним населенням⁶. Дослідниця С. Віттл визначає приховану (*covert*) політичну, фінансову та збройну підтримку бойовиків, сепаратистських рухів та опозиційних груп і партій одним з окремих інструментів «активних заходів»⁷. У книзі «Охота на Росію. Наші вороги і «друзья» в ХХІ столітті» автор, розглядаючи проблему зовнішніх каталізаторів сепаратизму на пострадянському просторі, визначає такі напрями підтримки сепаратистів, як навчання політичної еліти методам легальної боротьби, дипломатична підтримка, економічна допомога, інформаційна підтримка, створення таємних каналів забезпечення сепаратистських угруповань зброєю, боєприпасами, підготовка бойовиків⁸. Відповідну діяльність СРСР у 70-80-ті роки дослідники пов'язують, зокрема, з В. Антюфєєвим, колишнім головою МГБ Придністров'я, який брав участь у підготовці та захопленні Криму й наразі відповідає за безпеку в «ДНР»⁹. Найближчими за цілями та методами була підтримка терористів та радикальних організацій,

⁴ Організатор конференцій, президент російської громадської організації «Антиглобалістський рух», підтримує зв'язки з партією «Родіна», є членом організації «Антимайдан». Має лист від В. Путіна з подякою за «роботу зі зміцнення дружби між народами».

⁵ <https://newtimes.ru/stati/xroniki/797ee1efaa218b2fb35b62107015c0b3-yhyry-s-namu.html>

⁶ <http://www.golubinski.ru/history/albatz/4.html>

⁷ <https://www.hsdl.org/?view&did=768335>

⁸ http://www.plam.ru/polit/ohota_na_rossiyu_nashi_vragi_i_druzja_v_xxi_veke/p7.php

⁹ <http://www.reuters.com/article/us-ukraine-crisis-rebels-insight-idUSKBN0FW07020140727>

пов'язаними методами – використання агентів впливу та створення й використання організацій прикриття.

Наразі основна «стратегія підтримки позасистемних сил не змінюється, адже має потрібні результати»¹⁰.

Зміни сучасної діяльності з підтримки позасистемних рухів з боку РФ стосуються передусім¹¹ її публічності (відкритості, поширеності, посиленого інформаційного забезпечення¹²), яка стала передусім засобом демонстрації сили. Особливостями цієї публічної підтримки є:

- спрямованість на будь-які маргінальні рухи: крайніх лівих, крайніх правих, «зелених», антиглобалістів тощо. «Критерієм» набуття підтримки є здатність негативно вплинути на порядок в «загрозливій країні»¹³;
- збільшення частки відкритої підтримки в загальній діяльності з підтримки позасистемних рухів¹⁴ з метою а) створення інформаційного

¹⁰ Why Russia cultivates fringe groups, such as the California secession movement <https://www.dallasnews.com/.../russia-cultivates-fringe-groups-asthe-california-secession-movement>

¹¹ Можна також свідчити про зміну цілей та об'єктів «підтримки». Наприклад, у 30-ті рр. ХХ ст. підтримувалися тільки ті рухи, які переслідували мету боротьби з імперіалізмом (<http://www.bolshevik.org/1917/no10/no10nat.html>). Коло об'єктів наразі розширилося: поряд із західними державами до нього входять колишні республіки СРСР: Молдова, Грузія, Азербайджан, Україна.

¹² Зокрема, у повідомленні про конференцію/форум «Диалог наций. Право народов на самоопределение и построение многополярного мира» (2015 р.) на сайті організаторів зазначено, що «подобная конференция впервые (!) проводится в мире, поэтому она призвана привлечь максимальное внимание общественности и СМИ» (<http://anti-global.ru/?p=18288>). Поширювалися численні інтерв'ю з Н. Смітом, Л. Марінелли, проводилися астротурфінгові операції, публікувалися численні заклики у соцмережах Facebook, Twitter (Див., напр. <https://twitter.com/search?q=%22%D0%A1%D0%B2%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D0%B4%D0%BD%D1%8B%D0%B9%20%D0%A2%D0%B5%D1%85%D0%B0%D1%81%22&src=typd&vertical=default&f=tweets>), інформаційно підтримувалася будь-яка діяльність сепаратистських груп, особливо якщо вона обмежувалася державою (Див., напр. <https://www.youtube.com/watch?v=1my7g715KKA&feature=youtu.be>)

¹³ Експерти пов'язують такий підхід з відсутністю ідеологічних обмежень сучасної Росії (Understanding Russian “Hybrid Warfare” And What Can Be Done About it : Testimony / Christopher S. Chivvis [Електронний ресурс]. URL: <http://docs.house.gov/meetings/AS/AS00/20170322/105746/HHRG-115-AS00-Wstate-ChivvisC-20170322.pdf>), або «флюїдним підходом до ідеології», що дозволяє одночасно підтримувати різноспрямовані позасистемні групи (Pomerantsev P., Weiss M. The Menace of Unreality: How the Kremlin Weaponizes Information, Culture and Money [Електронний ресурс]. URL: http://www.interpretermag.com/wp-content/uploads/2014/11/The_Menace_of_Unreality_Final.pdf). Висловлюються також протилежні думки щодо мети такої підтримки: як частина стратегії глобального визнання та виправдання РФ та як свідчення політичного відчаю та політичного ізоляціонізму, який змушує шукати прихильників будь-якого напрямку (<http://www.nbcnews.com/news/world/what-s-behind-russian-support-world-s-separatist-movements-n614196>)

¹⁴ Відкриту підтримку використовував також СРСР, його метою була підміна у свідомості громадськості справжніх завдань підтримки рухів, партій, організацій, заходів (передусім мирні та молодіжні конгреси). Проте підтримка «рухів за самовизначення» була переважно прихованою (covert). З метою приховати підтримку руху за відокремлення Квебеку було проведено операцію з підроблення документів, в результаті якої стало «відомо», що сепаратистів підтримував ЦРУ. «Публічними» причинами підтримки позасистемних рухів з боку РФ є колишня державність, право на самовизначення (без згадування вимоги збереження територіальної цілісності), історичні передумови відокремлення частин території, мовна та релігійна різниця. У такий спосіб основна увага приділяється не економічному (існування/можливість створення стабільної економічної системи), а етнічному та релігійному сепаратизму.

резонансу (забезпечення аудиторії та «вистава» в потрібній інтерпретації), б) закріплення міжнародного майданчика для: поширення потрібних повідомлень, просування постатей і рухів, «обміну тактиками, ідеями, методами співробітництва»¹⁵;

- поява в російській офіційній риторичі, що свідчить про стратегічність намірів¹⁶;

- налагодження зв'язків між підтримуваними групами¹⁷.

Використовуючи широку публічність, РФ намагається закріпити такі основні тези, пов'язані з її підтримкою позасистемних рухів:

- РФ «змусили» підтримувати сепаратистів дії Заходу, який намагається запобігти відродженню Росії, встановлюючи прозахідні уряди в Грузії, Україні, фінансуючи там опозиційні сили¹⁸ («ЄС і США штовхають Росію, щоб підтримати рухи проти офіційного істеблішменту»¹⁹; «ЄС спровокував анексію Криму Росією»²⁰);

- обвинувачення в тому, що РФ відпрацьовує стратегію дестабілізації Заходу, ґрунтуються на ідеях тривалого протистояння між РФ (СРСР) та Заходом;

¹⁵ Why Russia cultivates fringe groups, such as the California secession movement <https://www.dallasnews.com/.../russia-cultivates-fringe-groups-asthe-california-secession-movement>

¹⁶ В одному з російських геополітичних досліджень зазначено, що «офіційно сепаратистам не оказываєт помощи ни одна страна мира» (http://www.plam.ru/polit/ohota_na_rossiyu_nashi_vrugi_i_druzja_v_xxi_veke/p7.php), проте це твердження щодо РФ можна розшифрувати таким чином: «Це питання, звичайно, не обговорюється в парламенті. Але в той час як офіційна Москва не може явно транслювати свою підтримку, вона спокійно накопичує контакти з маргінальними партіями та сепаратистськими рухами у Західних країнах, а також розширює RT і Sputnik, які регулярно транслюють західних «активістів». Взяті разом, ці операції вказують на дифузну і зростаючу мережу впливу в Європі та Сполучених Штатах» (<https://news.vice.com/story/california-secessionist-movement-opens-first-embassy-and-its-in-moscow>).

¹⁷ Прикладами налагодження зв'язків може бути проходження служби членами *Jobbik* (*Угорщина*) в незаконних збройних формуваннях «ДНР» (<https://dn.depo.ua/rus/dn/yak-ugorski-druzi-putina-budut-rvati-urayinske-zakarpattya-29102016200000>), підтримка сепаратистів Л/ДНР з боку «Ліги Півночі» (Італія) (<https://ua.112.ua/mnenie/italiiski-separatysty-nadykhait-ldnr-337619.html>), зв'язок між техаськими сепаратистами і правими російськими націоналістами (<https://warisboring.com/russian-nationalists-love-texan-separatists-e064a0ba1d7c#.3ql0orki3>). Поширення потрібної інформації в таких «мережах» відбувається через механізм луна-камери (ефект посилення та підкріплення ідей та переконань здійснюється у спосіб їх передачі та повторення всередині закритої системи).

¹⁸ <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/russia/12103602/America-to-investigate-Russian-meddling-in-EU.html>

¹⁹ Инаугурация Дональда Трампа и мир: шабаш в Кобленце [Електронний ресурс]. URL: <http://www.segodnya.ua/opinion/korsunskicolumn/inauguraciya-donald-trampa-i-mir-shabash-v-koblence-790896.html>

²⁰ Russia accused of clandestine funding of European parties as US conducts major review of Vladimir Putin's strategy [Електронний ресурс]. URL: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/russia/12103602/America-to-investigate-Russian-meddling-in-EU.html>

• рухи за відокремлення, з одного боку, є частиною об'єктивних геополітичних змін у світі («нова хвиля деколонізації», зокрема в Африці, повернення до міжнародної солідарності, новий Комінтерн, зростання китайського впливу, консолідація латиноамериканських країн проти «північного сусіда»)^{21,22,23}, а з іншого – формування рухів є безпосереднім наслідком неграмотної політики урядів²⁴ (у Росії, відповідно, таких рухів немає).

Координаційним механізмом підтримки та створення позасистемних груп стали **публічні міжнародні заходи** відповідної спрямованості. Йдеться, зокрема, про Консервативний форум у Санкт-Петербурзі (2015 р.) й т.зв. сепаратистські форуми в Москві в 2015 р. та 2016 р. (Додаток В).

З огляду на особливості та певні [позитивні] результати підтримка сепаратистських рухів з боку РФ дозволяє розглядати її як **інформаційно-інструментальний проект**, що має, зокрема, такі цілі.

1. Ствердження РФ як зовнішнього джерела ресурсів: поширення інформації про надання ідеологічної, інформаційної та фінансової підтримки зазначеним рухам закріплює виключність Росії із цього питання, *можливість бути таким джерелом*²⁵. Окремим питанням є ствердження РФ як джерела фінансових ресурсів (Додаток А).

2. Розширення віртуального впливу: РФ важливо не стільки надавати підтримку, скільки засвідчити свою здатність впливати на соціально-політичні процеси всередині інших країн²⁶. Саме тому публічні заходи, які

²¹ Заступник міністра закордонних справ самопроголошеної ПМР Дмитро Паламарчук згадав кілька референдумів – від Південного Судану до Криму, пов'язавши їх із «ною хвилею деколонізації», яка, за його словами, зараз відбувається в світі (<http://novynarnia.com/2016/09/26/moskva-profinansovala-z-yizd-separativ-usogo-svitu-dnr-lnr-ne-zaprosili-ale-voni-priyihali/>)

²² <https://newtimes.ru/stati/xroniki/797ee1efaa218b2fb35b62107015c0b3-yhyry-s-namu.html>

²³ <http://svpressa.ru/politic/article/111476/mysqli.query/>

²⁴ <http://www.rbc.ru/politics/21/09/2015/55ffcb089a7947a5cfbcc9a8>

²⁵ Канал Russia Today у репортажі про перший день другої сепаратистської конференції (2016 р.) зазначила, що «Росія є єдиною країною світу, яка надає можливість зустрітися представникам невизнаних країн та обговорити способи боротьби за міжнародне визнання» (<http://www.umoloda.kiev.ua/number/3052/180/103918/>).

²⁶ <https://openrussia.org/post/view/17924/>

демонструють підтримку сепаратистам, названо непрямими процесами намагань Москви втрутитися у внутрішні процеси на Заході²⁷.

3. Ствердження виняткової місії РФ у вирішенні міжнародних питань, зокрема у протидії міжетнічним, міжрелігійним суперечностям, ствердження свого політичного порядку денного з цього питання.

4. Тиск і шантаж «неслухняних країн»²⁸, що стає особливо актуальним через збільшення ваги передумов появи сепаратизму: мілітаризація економіки, економічний спад, диспропорції розвитку регіонів тощо.

5. Збільшення кількості прихильників на Заході, а отже, розширення реального впливу.

6. Зруйнування консенсусу всередині США, провокування відсутності єдності між ЄС та США щодо РФ, що дозволить Росії просувати [потрібні] наративи із глобальних проблем.

7. Використання підконтрольних позасистемних груп для впливу на громадську думку та прийняття рішень. Для реалізації цієї мети РФ потрібні зв'язки з потужними сепаратистськими рухами, представники яких мають реальний вплив на громадську думку та уряди²⁹.

8. Тиск на міжнародні організації (зокрема ООН – див. Додаток В) з метою 1) довести їх слабкість і недовіру світу; 2) засвідчити «мирний» спосіб надання допомоги рухам за самовизначення з боку РФ.

Результатом використання «активних заходів» з підтримки позасистемних рухів РФ може бути створення 1) маріонеткової держави; 2) підконтрольної автономії; 3) осередку (території) нестабільності всередині держави/розвал держави. Професор Р. Інґліш (*Robert English*), експерт з питань Росії та міжнародних зв'язків в Південно-Каліфорнійському університеті, зауважує, що мета дій РФ полягає не в тому, щоб створити

²⁷ <http://thediplomat.com/2016/07/us-and-eu-separatist-groups-to-gather-on-moscows-dime/>

²⁸ <http://obozrevatel.com/blogs/67028-sezd-separatistskoj-shpanyi.htm>

²⁹ Представниками позасистемних рухів, які мають/мали певний вплив на владу, є Ж. Меланшон, М. Ле Пен, К. Пюжо (Франція), Н. Фарадж (Велика Британія), Д. Стейн (США). Водночас вплив на громадську думку може здійснюватися рухами та їхніми представниками, щодо яких образ сильного опонента центральній владі створено штучно (див., напр., далі створення образу сепаратистських рухів у США як реальної сили), можливе також використання цих рухів та їхніх представників «всліпу» (тактика використання «корисних ідіотів»).

миттєве лихо, що спричинює революцію, а в експлуатації наявних напружених відносин у Західному суспільстві³⁰. Такі осередки (території) потребують постійної уваги уряду, вимагають часу та фінансів для вирішення, а також стають провокативною зоною, в якій держава «має зробити помилку», створюючи постійний фронт на всій території держави – об'єкта впливу³¹.

Сепаратистські рухи США та стратегічні інтереси РФ

Нам вигодно, чтобы они стали занозой у Штатов. Пусть протестуют, кричат об оккупации, о порабощении, нарушении прав человека, свободы слова. Пусть рассказывают всем в мире, что Штаты тиран и империя зла. Пусть тянут одеяло на себя и требуют льгот, послаблений, субсидий и т.д.

З коментарів користувачів до статті про проведення сепаратистського форуму у Москві (2016 р.)

Південь та південний захід США є територією традиційно сильних рухів за відокремлення (сецесію). Активізація цих рухів під час президентства Б. Обама була пов'язана з поширенням інформації³² про те, що Обама насправді народився не у США, що автоматично позбавляє його права обіймати посаду президента Сполучених Штатів.

Нинішня посилена увага Росії до цих регіонів США зумовлена, зокрема:

- неоднозначністю політики Д. Трампа щодо РФ³³;

³⁰ <http://ww2.kqed.org/news/2016/12/13/from-his-home-in-russia-california-secession/>

³¹ <http://www.vpk-news.ru/articles/14632>

³² За останніми даними, у поширенні інформації відіграв свою роль штаб Г. Клінтон у спосіб поширення відповідних листів електронною поштою (<http://www.snopes.com/hillary-clinton-started-birther-movement/>; <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/barackobama/8478044/Birther-row-began-with-Hillary-Clinton-supporters.html>)

³³ Детально розбіжності Д. Трампа та В. Путіна та потребу діалогу викладено в ексклюзивному інтерв'ю Д. Трампа CBN (President Trump to CBN's Pat Robertson: Putin Would Have Been Happier With Clinton [Електронний ресурс]. URL: <http://www1.cbn.com/cbnnews/politics/2017/july/president-trump-to-s-pat-robertson-putin-would-have-been-happier-with-clinton>)

- зростанням настроїв відокремлення через триваюче незадоволення обранням Д. Трампа³⁴, незадоволення його поточною політикою³⁵, ймовірними кроками самого Д. Трампа, який може прагнути позбутися електорату, який традиційно голосує за демократів («синя Америка»);
- визначеним гаслом виборів у РФ 2019 р. – «згуртування у боротьбі із зовнішнім ворогом», що може передбачати використання сепаратистських рухів США для формування [потрібного] образу ворога. З цією метою справляється вплив, зокрема, на російську аудиторію: стверджується безлад всередині США та їх крах найближчим часом (*U.S. is falling apart*³⁶).

Підтримка сепаратистських рухів США є частиною системної підтримки таких рухів у світі, метою якої є руйнування політичної та ціннісної системи Заходу. Після намагання розколоти ЄС за допомогою радикальних європейських рухів підтримка з боку РФ тих, хто хоче розколоти³⁷ США, є логічним продовженням. Надто, за твердженням С. Пайфера, наразі «США більш розділені, ніж будь-коли за винятком часів війни у В'єтнамі, й вони не знаходять способу об'єднатися»³⁸.

Територія США є осередком розвитку багатьох сепаратистських рухів – від Аляски до Гаваїв, діє 13 активних сепаратистських рухів. З них лише «Каскадія» (виступає за приєднання до Канади) та деякі групи на Алясці не мають явних зв'язків з РФ³⁹. РФ підтримує у США крайніх лівих⁴⁰,

³⁴ Див., напр. <http://www.businessinsider.com/california-secession-calexit-2016-11>;

<http://www.latimes.com/nation/politics/trailguide/la-na-election-aftermath-updates-trail-after-donald-trump-elected-president-1478747229-htmlstory.html>

³⁵ Йдеться, зокрема про міграційне законодавство, останній сплеск посилення закликів до відокремлення у Каліфорнії пов'язаний із заявою Д. Трампа про вихід США з Паризького кліматичного договору.

³⁶ <https://news.vice.com/story/california-secessionist-movement-opens-first-embassy-and-its-in-moscow>

³⁷ Тема можливості саме розколу США постійно обговорюється експертами та медійниками. Діапазон думок є доволі широким: від визнання його стратегічним задумом РФ до його неможливості й реалізації РФ виключно цілі дестабілізації й ослаблення. У російських та проросійських медіа (зокрема у соцмережах) зауважується на природності розколу («сепаратизм у США непосредственно связан с появлением США как независимого государства»), його неминучості (з цією метою, зокрема, цитується Thomas Chittum “Civil War Two: The Coming Breakup of America»), експлуатується ідея підтримки повернення територій Мексиці (від закликів озброїти мексиканських партизан у соцмережах до загроз на адресу США щодо поставок зброї у Мексику від Парламенту Чечні. Див. <http://parlamentchr.ru/press-centre/news/1924-454-50>).

³⁸ <https://apostrophe.ua/ua/article/world/america/2017-04-13/stiven-payfer-ukraina-doljna-sohranyat-minsk-dajesi-on-ne-budet-rabotat/11676>

³⁹ Why Russia Loves the Idea of California Seceding [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.politico.com/magazine/story/2017/01/why-russia-loves-the-idea-of-california-seceding-214632>

⁴⁰ How Putin Played the Far Left <http://www.thedailybeast.com/how-putin-played-the-far-left>

християнських фундаменталістів⁴¹, крайніх правих⁴² (М. Хеймбах, Р. Спенсер, Д. Д'юк), «зелених»⁴³. Останнім часом ці групи створили дифузну мережу, пов'язану з Кремлем. Їх поєднує [сформульована] спільна думка щодо несправедливого втручання США в політику інших держав, потреби протистояти мілітаризованому Заходу та «виродження Заходу перед обличчям моральної коректності Москви»⁴⁴. Небезпека результативності такого впливу, за свідченням самих американців, посилюється тим, що наразі на Заході наявна значна кількість «політично покірної молоді», яка «саморадикалізується» споживанням провокаційних матеріалів, поширюваних РФ або її проксі в інтернеті⁴⁵.

Основною метою підтримки сепаратистських рухів у США з боку РФ є розхитування складної політичної ситуації в країні (зокрема, протистояння Д. Трампа з конгресменами обох партій), підрив авторитету федеральної влади та наступ на традиційні політичні правила⁴⁶. Як засвідчують останні події у Каліфорнії, сепаратистські групи можуть використовуватися також з цілком інструментальною метою зміни розкладу політичних сил у США. На можливості скористатися «постійним шантажем Вашингтону» з боку позасистемних груп та використанні сепаратистських рухів США з політичною метою зауважували самі російські експерти ще 2012 р.⁴⁷

Потреба завуалювати інтерес РФ у розвитку сепаратистських рухів на території США спричинила появу численних матеріалів про значний потенціал цих рухів. РФ посилено тиражує інформацію про поширення

⁴¹ How Russia Became the Leader of the Global Christian Right [Електронний ресурс]. URL: <http://www.politico.com/magazine/story/2017/02/how-russia-became-a-leader-of-the-worldwide-christian-right-214755>

⁴² The Rise of the 'Traditionalist International': How the American Right Learned to Love Moscow in the Era of Trump [Електронний ресурс]. URL: <http://www.rightwingwatch.org/report/the-rise-of-the-traditionalist-international-how-the-american-right-learned-to-love-moscow-in-the-era-of-trump/>

⁴³ The RT Election [Електронний ресурс]. URL: <http://intersectionproject.eu/article/russia-world/rt-election>

⁴⁴ Putin Woos the American Fringe [Електронний ресурс]. URL: <http://intersectionproject.eu/article/russia-world/putin-woos-american-fringe>

⁴⁵ <http://www.politico.eu/article/russia-plot-against-the-west-vladimir-putin-donald-trump-europe/>

⁴⁶ Конституція США не передбачає механізмів виходу штатів зі складу федерації, тому будь-які прецеденти подібних дій потребуватимуть змін до Конституції.

⁴⁷ Див. напр., Надавить на Вашингтон [Електронний ресурс]. URL: <http://expert.ru/2012/11/14/nadavit-na-washington/>

сецеїстських настроїв у США, їх загрозу Америці^{48,49}, занепокоєність уряду США діями рухів за сецесію та «серйозне сприйняття сепаратистів з боку федеральної влади»⁵⁰.

Особливу увагу РФ приділяє найпотужнішим позасистемним групам і рухам. У цьому зв'язку колишній депутат Держдуми С. Марков заявив, що відокремлення **Каліфорнії та Техасу** «безсумнівно, буде корисним» для Кремля⁵¹.

Техаський націоналістичний рух (*Texas Nationalist Movement – TNM*, ТНР) є однією з найбільших сепаратистських організацій у США, яка 2019 р. має намір провести референдум щодо незалежності Техасу. Метою є створення Республіки Техас, наразі є президент, уряд, обговорюється валюта, у роботі використовують відео-конференції для прихильників. Президент руху - Д. Міллер (*Daniel Miller*), виконавчий директор Техаського національного руху - Н. Сміт (*Nathan Smith*). Н. Сміт також є «міністром закордонних справ» Республіки Техас і консультантом з інформаційних технологій.

Активна «співпраця» ТНМ з РФ триває з 2015 р. і включає широкий діапазон дій – від зустрічей з Н. Смітом на форумах у Москві та Санкт-Петербурзі (2015 р., 2016 р.) й розмов з приводу відокремлення для *Russia Today* до діяльності ботів у соцмережах⁵². На конференції 2016 р. Н. Сміт

⁴⁸ Напр., «Американський сепаратизм - це бомба уповільненої дії часом, і в разі розвалу долара або іншого суттєвого політичного та економічного катаклізму у федеральному уряді США цілком можливо, що Білий дім не зможе стримати зростаючий сепаратизм. (Will Separatism in the US Prevail? [Електронний ресурс]. URL: <http://journal-neo.org/2015/09/29/will-separatism-in-the-us-prevail/>)

⁴⁹ Для цього, зокрема, використовуються американські дослідження з цієї тематики: «Civil War Two: The Coming Breakup of America» (*Thomas Chittum*), «Смерть Америки» (*Пат Бьюкенен*) (Справжня назва книги «Смерть Заходу» (*The Death of the West: How Dying Populations and Immigrant Invasions Imperil Our Country and Civilization*); розповідається про численні сепаратистські рухи у США (<http://journal-neo.org/2015/09/29/will-separatism-in-the-us-prevail/>), зокрема у різних штатах, їхні цілі (напр., <http://www.pravda.ru/news/world/northamerica/usacanada/25-02-2015/1249947-texas-0/>).

⁵⁰ Див., напр.: <http://journal-neo.org/2015/09/29/will-separatism-in-the-us-prevail/>; <https://www.crimea.kp.ru/daily/26659/3680421/>; <http://info.sibnet.ru/article/512326/>; <http://www.pravda.ru/news/world/northamerica/usacanada/23-03-2015/1253427-texas-0/>; <https://www.pravda.ru/news/world/northamerica/usacanada/23-03-2015/1253427-texas-0/>

⁵¹ Москва приветствует (потенциальные) суверенные государства Калифорния и Техас [Електронний ресурс]. URL: <https://www.inopressa.ru/article/28Sep2016/latimes/secession.html>

⁵² <http://inosmi.ru/politic/20170117/238540296.html>; <http://www.politico.eu/article/putin-texas-secession-crimea-separatism/>

назвав ці відносини «безпосереднім координуванням»⁵³. Коментуючи намагання Техасу відокремитися від США, РФ зазначає, що вона отримає нового торговельного партнера з меншими обмеженнями⁵⁴.

[Позитивний] потенціал та можливість використання цього руху з боку РФ пов'язані з тим, що у Техасі більше людей вважають себе техасцями, а вже потім американцями⁵⁵; Техас активно відмежовується від офіційної політики США; саме в Техасі зустрічі (з'їзди) сепаратистів ліквідовані федеральними військами (лютий 2015 р.⁵⁶); ТНР готова на «будь-які необхідні кроки заради незалежності Техасу»⁵⁷. 2015 р. О. Кофман, колишній міністр закордонних справ «ДНР», заявляв про намір створити «Лігу нових націй», до якої має увійти, зокрема, Техас⁵⁸. РФ поширює інформацію про численність руху⁵⁹ та про те, що частину грошей на проведення сепаратистського форуму 2016 р. надійшла, зокрема, від Техасу⁶⁰. Зі свого боку, ТНР підтверджував свою участь у сепаратистському форумі, запланованому (потім скасованому) у «ДНР», та заявив, що «Новоросія має фундаментальне право на самовизначення»⁶¹.

Проте ТНР не поширює інформацію про свої відносини з Москвою, Д. Міллер постійно акцентує на тому, що рух існує набагато довше, ніж минуло від часу приходу до влади Путіна. Крім того, існує низка принципових позицій ТНР, які наразі не дозволяють йому активно приймати «допомогу» РФ, зокрема:

- їхні вимоги стосуються передусім обмеження дій уряду, зниження податків та забезпечення безпеки кордонів, тобто ТНР не вважає США

⁵³ <https://openrussia.org/post/view/17924/>

⁵⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=oyGtq4XAwP4>

⁵⁵ <https://www.texastribune.org/2014/04/03/polling-center-texan-first-american-second/>

⁵⁶ <http://www.chron.com/news/houston-texas/article/Feds-raid-Texas-secessionist-meeting-6096637.php>

⁵⁷ http://www.thetnm.org/nathan_smith_appointed_executive_director

⁵⁸ Див., напр. За Донбасс и за Техас: Новороссия может стать началом нового мироустройства [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ruspravda.info/Za-Donbass-i-za-Texas-Novorossiia-mozhet-stat-nachalom-novogo-miroustroystva-9942.html>

⁵⁹ «У нас нет причин оставаться в составе США» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://vz.ru/politics/2015/3/23/735599.html>

⁶⁰ <http://www.latimes.com/world/europe/la-fg-russia-separatists-snap-story.html>

⁶¹ Pro-Russian Ukrainian Separatists Are Aligning Themselves with Texas Secessionists [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.texasmonthly.com/the-daily-post/pro-russian-ukrainian-separatists-are-aligning-themselves-with-texas-secessionists/>

ворогом⁶² та не надає допомоги їхнім ворогам, про що заявляє на своєму сайті⁶³;

- Д. Міллер бачить неприйнятні для Техаського руху події в «ДНР»: захоплення журналістів, обстріли мирних мешканців, намагання поєднатися з Росією⁶⁴.

Незважаючи на інтерес РФ до Техаського руху, основна увага наразі зосереджена на **Каліфорнії**.

Наразі Каліфорнія має найбільший потенціал відокремлення, ніж будь-який штат. За опитуванням *Reuters*, вже наприкінці січня третина каліфорнійців підтримували сецесію⁶⁵. Протистояння з адміністрацією Д. Трампа, самим Д. Трампом, федеральною владою виявляється як на рівні населення, так і на рівні законодавчих інституцій штату⁶⁶. У листі до Вашингтону від каліфорнійського правозахисника Д. Шелмана, який надає юридичні консультації законодавцям Каліфорнії, зазначено: «Якщо адміністрація Трампа вдасться до спроби примусово виконувати [свої закони] в Каліфорнії, законодавчий орган буде використовувати всі доступні засоби для захисту прав, цінностей і безпеки Каліфорнії»⁶⁷. Незважаючи на те, що американські експерти та медійники стверджують про незначущість шансів на відокремлення (самі каліфорнійці не проголосують, федеральна влада не надасть дозвіл⁶⁸) та про те, що в минулому «жодна зі спроб протистояти федеральному законодавству не призвела до відокремлення південних штатів та громадянської війни»⁶⁹, на території Каліфорнії з

⁶² <https://warisboring.com/russian-nationalists-love-texan-separatists-e064a0ba1d7c#.3ql0orki3>

⁶³ <http://texasnationalist.com/about/>

⁶⁴ <http://www.texasmonthly.com/the-daily-post/pro-russian-ukrainian-separatists-are-aligning-themselves-with-texas-secessionists/>

⁶⁵ Opinion: A comic book based on Calexit, are they serious? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.eastbaytimes.com/2017/06/30/>

⁶⁶ Зокрема, ухвалюється Закон про каліфорнійські цінності - California Values Act (https://leginfo.legislature.ca.gov/faces/billTextClient.xhtml?bill_id=201720180SB54/) Основними сферами протистояння є зміни у кліматичному законодавстві, правах імігрантів, геїв та жінок.

⁶⁷ <http://documents.latimes.com/california-responds-sessions-claims-immigration/>

⁶⁸ Див., напр., <http://www.sfchronicle.com/opinion/article/California-resistance-or-semi-secession-11088079.php>; <https://www.theatlantic.com/politics/archive/2017/03/is-russia-behind-a-secession-effort-in-california/517890/>.

Обґрунтування див. <http://www.kasparov.ru/material.php?id=58A591887C100>

⁶⁹ <http://www.sfchronicle.com/opinion/article/California-resistance-or-semi-secession-11088079.php>

початку 2017 р. триває активна кампанія за відокремлення, поширювана у соціальних мережах та традиційних медіа. Її підтримує/використовує РФ.

Діяльність Росії в Каліфорнії донедавна наочно демонстрував рух *YesCalifornia* (кампанія за відокремлення *CalExit*). Незважаючи на те, що у квітні 2017 р. діяльність руху було фактично згорнуто, зусилля РФ з його створення та підтримки заслуговують на окрему увагу.

Лідер руху Луїс Джей Маринеллі (*Louis J. Marinelli*) не є корінним каліфорнійцем, навчався технологій створення політичного хаосу в Санкт-Петербурзькому університеті, після заснування руху поїхав жити до Єкатеринбурга. Його діяльність в Єкатеринбурзі, де він проживав зі своєю дружиною-росіянкою та офіційно викладав англійську, зацікавили американських журналістів, а також ветеранів розвідки. Зокрема, колишній голова ЦРУ Л. Панетта (*Leon Edward Panetta*) попередив у цьому зв'язку, що «каліфорнійцям варто остерігатися участі Росії»⁷⁰. Після серії гучних заяв про США, Росію та Крим, а також реєстрації ініціативи за відокремлення Каліфорнії у січні 2017 р. Л. Маринеллі у квітні переїхав до РФ на постійне місце проживання. Після переїзду канал «Росія-24» обвинуватив його у роботі на ЦРУ⁷¹, триває процес розлучення з дружиною.

Популярність і легітимність руху для громадян і медіа США створювалася переважно через *Twitter* (створення потрібних хештегів для пошуку інформації за темами «California sovereignty»/«CalExit», відсилання на сайт руху), було використано незадоволення каліфорнійців після перемоги Д. Трампа (кількість відвідувачів сайту *YesCalifornia* збільшилася з 1100 до 2900 осіб); для посилення інформаційного впливу використовувалися боти⁷². РФ додатково здійснювала значну інформаційну підтримку «супровідних» демонстративних дій: інтерв'ю Л. Маринеллі у російськомовних та англомовних медіа, широке висвітлення прес-конференції Л. Маринеллі,

⁷⁰ EXCLUSIVE: Leader of Calexit movement called into question for ties to Russia [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://abc7news.com/politics/exclusive-leader-of-calexit-movement-called-into-question-for-ties-to-russia/1752988/>

⁷¹ <https://www.youtube.com/watch?v=v-NcUr2mn9I>

⁷² <https://twitter.com/cjcmichel/status/837051667501760512>

трансльованої *Russia Today (RT)*, на якій він виголосив про відкриття «посольства Каліфорнії» у Москві 18.12.2016 р. (з акцентом на те, що подія відбулася, незважаючи на санкції США проти РФ), висвітлення акції розміщення банера про дружбу між Росією та Каліфорнією в жовтні 2016 р.⁷³ тощо. Інформаційна підтримка руху здійснювалася аж до кінця березня 2017 р., зокрема через видання «Комсомольская правда», «Обозреватель», «Источник», «Взгляд», «Znak» та інші. Протягом двох останніх років активна англійськомовна інформаційна підтримка руху здійснювалася через *RT*⁷⁴. Інструментальним результатом підтримки *CalExit* з боку РФ став мітинг 9 листопада 2016 р., який відбувся за підтримки Антиглобалістського руху Росії (див. Додаток. В). АР також здійснював активну підтримку *CalExit* через соцмережу «ВКонтакте».

Мотивуючим чинником підтримки *YesCalifornia* з боку РФ стало поширення цим рухом внутрішніх політичних розколів, зокрема протистояння з Національною партією Каліфорнії (*California National Party*). Від самого початку рух *YesCalifornia* був невизнаним цим провідником відокремлення Каліфорнії. Її генеральний секретар Д. Вілер (*Jed Wheeler*) заявив, що рух *YesCalifornia* не є каліфорнійським рухом, він повністю **спрямований на російську аудиторію та підтримку В. Путіна у світі**⁷⁵. Водночас не можна не відмітити, що з точки зору очікуваного Росією результату (поширення серед мешканців Каліфорнії ідей відокремлення, активне дискутування таких месиджів та винесення питання з політичного маргінесу на, принаймні, регіональний політичний мейнстрім) ці звинувачення та протистояння щодо того, хто є «правильними» чи «не правильним» сепаратистом лише грали на російську стратегічну мету.

Понад те, *YesCalifornia* названо **організацією прикриття** (*front organization*), яка «намагається спотворити справжній рух за незалежність

⁷³ <http://www.rbc.ru/politics/21/09/2015/55ffcb089a7947a5cfbcc9a8>

⁷⁴ <https://www.rt.com/search?q=Marinelli>

⁷⁵ Why Russia Loves the Idea of California Seceding [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.politico.com/magazine/story/2017/01/why-russia-loves-the-idea-of-california-seceding-214632>

Каліфорнії»⁷⁶. Як організація прикриття *YesCalifornia* використовувалася РФ, зокрема, для прощтовхування потрібних тез. Зокрема, в інтерв'ю *RT* Л. Маринеллі зазначив, що підтримка Росії буде потрібна Каліфорнії для її визнання як незалежної держави після проведення референдуму, адже і Крим був приєднаний до Росії в результаті референдуму⁷⁷, він зауважив, що Каліфорнія хоче відокремитися від США аналогічним до кримського способом, адже «півострів відокремився від України легітимно, відповідно до результатів проведеного референдуму»⁷⁸. На форумі 2016 р. ствердив, що вперше завойована США Каліфорнія має голос, аби виступити на захист своїх прав⁷⁹.

Особливою інформаційною акцією стало відкриття «посольства Каліфорнії» у Москві, головним посилом якого стала відмінність держави Каліфорнія від США, зокрема щодо курсу зовнішньої політики та входження в міжнародні організації⁸⁰. Як культурний осередок «посольство» проводитиме лекції та конференції за тематикою поневолення Каліфорнії з боку США, налагодження діалогу між каліфорнійцями та росіянами⁸¹. Схожий «культурний центр» Каліфорнії у квітні 2013 р. створено в Шанхаї.

З середини квітня 2017 р. (з переїздом Л. Маринеллі до РФ) рух публічно не заявляв про себе, але у травні 2017 р. ініціатива *CalExit* набуває нових обертів. Маркус Руїс Еванс (*Marcus Ruiz Evans*), віце-президент *YesCalifornia*, відкликав ініціативу, започатковану Л. Маринеллі, та приєднався до нещодавно створеної Коаліції свободи Каліфорнії (*California Freedom Coalition*). Подано нову петицію про державність, триває збір підписів (за 180 днів має бути зібрано понад 0,5 млн підписів), активізація посилюється у зв'язку з виборами губернатора штату в 2018 р. Відповідно до «нової» ініціативи у Конституції Каліфорнії, зокрема, має бути скасовано

⁷⁶ <http://www.sfchronicle.com/politics/article/Advocate-s-Russian-ties-cause-concern-in-state-10907521.php>

⁷⁷ <https://russian.rt.com/article/321808-lider-separatistov-kalifornii--rt-my-hotim>

⁷⁸ <http://svodka.net/politika/politika/33882>

⁷⁹ <http://www.latimes.com/world/europe/la-fg-russia-separatists-snap-story.html>

⁸⁰ Позиції Республіки Каліфорнія викладено в «Блакитній книзі» (https://d3n8a8pro7vhmx.cloudfront.net/yescalifornia/pages/1/attachments/original/1475330254/Yes_California_California_Book.pdf?1475330254)

⁸¹ <https://russian.rt.com/article/325854-amerikanskie-separatisty-otkroyut-v-rossii-konsulstvo-kalifornii>

твердження про Каліфорнію як невід'ємну частину США, порушується питання про надання Каліфорнії щонайбільшої незалежності аж до створення незалежної держави⁸².

Незважаючи на твердження про відсутність у Коаліції свободи Каліфорнії «зв'язків з Росією»⁸³, американські експерти вважають відокремлення Каліфорнії проектом Росії. Його політичною метою є унеможливлення обрання у майбутньому президента-демократа⁸⁴, що для Росії створює умови «не дослуховуватися до лібералів, які вимагають дотримання прав людини»⁸⁵.

Липневим інформаційним проектом, пов'язаним з ініціативою за відокремлення, є створення випусків коміксу «*CalExit*»⁸⁶, розрахованим на широку громадськість. Комікс створює віртуальну реальність, можливі події в якій обговорюються в соціальних мережах. Хоча наразі комікс виконує роль «виключно розваги», один з його авторів, М. Піццолі, зауважує, що вони намагаються започаткувати діалог з прихильниками, пресою та «співчуваючими» щодо можливих подій не тільки у віртуальній реальності, а у реальному житті.

Україна як ціль підтримки позасистемних груп у США

Використання Росією позасистемних рухів у США має окремий інтерес для України, який наразі посилюється зацікавленістю України у більш активній взаємодії із США з метою припинення російської агресії⁸⁷. Від початку відкритої агресії РФ проти нашої держави США послідовно

⁸² 'CalExit' is back on the table as new initiative is cleared to move forward [Електронний ресурс]. – Режим доступу :<http://www.yourcentralvalley.com/news/calexit-is-back-on-the-table-as-new-initiative-cleared-to-move-forward/775294492>

⁸³ Calexit offers quasi-independence from Trump's America [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.laweekly.com/news/california->

⁸⁴ У Колегії виборців Каліфорнія представлена 55 особами.

⁸⁵ Lloyd Omdahl: Russians involved in California secession plan [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.grandforksherald.com/opinion/featured-columnists/4259298-lloyd-omdahl-russians-involved-california-secession-plan>

⁸⁶ http://curious.kcrw.com/2017/07/calexit-comic-imagines-dystopian-vision-of-an-independent-california?utm_content=58079127&utm_medium=social&utm_source=twitter

⁸⁷ Парубий: Україну интересує більше активне участие США в урегулировании конфликта с РФ [Електронний ресурс]. URL: <https://www.ukrinform.ru/rubric-politycs/2247667-parubij-ukrainu-interesueta-boleee-aktivnoe-ucastie-ssa-v-uregulirovanii-konflikta-s-rf.html>

підтримували Україну, засуджуючи дії Росії на міжнародній арені, очолили міжнародні зусилля щодо ізоляції Москви. Навіть у складній ситуації амбівалентної позиції Д. Трампа США залишаються прихильними Україні, про що свідчить прийнята 13.06.2017 р. двопартійна угода про нові фінансові санкції проти РФ та обмеження можливості їх скасування та/або обмеження з боку Д. Трампа⁸⁸.

Зважаючи на зацікавленість України у відносинах із США, розхитування ситуації всередині США через підтримку позасистемних, зокрема сепаратистських, груп та організації публічних заходів, які демонструють таку підтримку, має на меті, зокрема, **набуття підтримки та/або виправдання політики РФ в Україні**. Надто у середовищі ультраправих США культовий статус Путіна є найвищим, а проекти РФ, які вона розгортає в Україні, зокрема «Новоросія», є для ультраправих і сепаратистів потужним «прикладом»⁸⁹.

Наслідками формування та використання впливових сепаратистських рухів у США для України є, зокрема, такі.

1. Вплив на прийняття рішень (підготовка платформи) для скасування санкцій проти Москви з боку «нових» держав на території США. Як зазначають експерти, Кремль кожні півроку, використовуючи неформальні канали, намагається досягнути якщо хоча б не скасування, то хоча б часткового перегляду санкцій⁹⁰. Водночас існує загроза знецінення санкцій, що викличе спроби звинуватити Україну в тому, що вона не погоджується на [вигідний для Росії варіант] вирішення проблеми Донбасу⁹¹. О. Іонов під час форуму у Москві у 2016 р. прямо заявив, що підтримані Росією рухи можуть у себе вдома лобіювати скасування економічних санкцій, запроваджених у зв'язку з анексією Криму⁹².

⁸⁸ Роль РФ у конфлікті з Україною є одним з положень законопроектів, покладених в основу угоди (<http://thehill.com/blogs/floor-action/senate/337500-senate-strikes-deal-to-rein-in-trump-on-russia-sanctions>)

⁸⁹ Див., напр. <http://www.eurasianet.org/node/79686>; https://www.nytimes.com/2016/12/03/world/americas/alt-right-vladimir-putin.html?_r=0

⁹⁰ <https://tinyurl.com/y85485na>

⁹¹ <https://blogs.online.ua/kushniruk/post/537/sanktsii-protiv-rossii-otmenyat-no-v-ukraine-budet-luchshe-prognozna-2017-god/>

⁹² <https://openrussia.org/post/view/17924/>.

2. Розхитування ситуації з невизнанням легітимності кримського референдуму та статусу Криму у світі. «Спутнік», зокрема, зазначає, що визнання Техасу законною частиною США змушує (*obliged*) інші держави визнати статус Криму⁹³. Визнання референдуму своєю чергою дозволить виправдати репресії проти кримських татар, які «посягають на територіальну цілісність РФ».

3. Обвинувачення України у невизнанні права народів на самовизначення, розв'язанні війни та ескалації воєнних дій на Донбасі, а також у неграмотності владних дій. Адже потужні сепаратистські рухи на території США не змушують Білий Дім до розгортання «антитерористичної операції», а змушують діяти на випередження⁹⁴. Саме ці тези поширюють російські ЗМК та почали висловлюватися на найвищому рівні РФ⁹⁵.

4. Поширення сепаратизму на території України через налагодження зв'язків (мережі) між сепаратистами України та США. Ідеї антиглобалізму, поширювані Росією та активно підтримувані сепаратистами США, можуть створити умови для «підтримки» позасистемних рухів в Україні з боку РФ, адже антиглобалізм вже має свою історію в Україні⁹⁶.

ВИСНОВКИ

1. Підтримка сучасною Росією «рухів за самовизначення» (протиурядових рухів, рухів за сецесію) в Європі та США є продовженням «активних заходів», здійснюваних СРСР. Наразі використання цих «активних заходів» набуває актуальності, а основна стратегія підтримки позасистемних сил не змінюється. Її особливості на сучасному етапі стосуються передусім публічності - відкритості, поширеності, посиленого інформаційного забезпечення, яка стала передусім засобом демонстрації сили. Ця підтримка з'являється в офіційній російській риториці та має безпосереднє спрямування

⁹³ Crimea as the Russian Texas [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://sputniknews.com/voiceofrussia/news/2014_03_03/Crimea-as-the-Russian-Texas-9288/

⁹⁴ http://dergachev.ru/geop_events/041114.html#.WLk6R-afdd4

⁹⁵ <http://novosti.dn.ua/news/266870-putyn-obvynyl-ukraynskuyu-vlast-v-popytke-sryva-mynskykh-soglasheniy>

⁹⁶ http://istfak-mgu.at.ua/publ/procesi_regionalizaciji_ta_globalizaciji_jak_dominanta_svitovogo_rozvitku/-antiglobalizm_i_ukrajina/1-1-0-16

на внутрішню російську аудиторію. Координаційним механізмом підтримки та створення позасистемних груп стають публічні міжнародні заходи (форуми, конференції, круглі столи тощо) відповідної спрямованості. Організацією публічної підтримки сепаратистів у світі займається передусім Атиглобалістський рух Росії (АР).

2. Особливості та результати підтримки сепаратистських рухів з боку РФ дозволяє розглядати її як інформаційно-інструментальну діяльність, що стверджує РФ як потужне джерело ідеологічних, інформаційних та фінансових ресурсів, розширює її віртуальний і реальний вплив у світі/всередині країни, а отже, фактично визначає виняткову місію РФ у вирішенні міжетнічних, міжрелігійних тощо суперечностей; дозволяє справляти тиск на міжнародні організації та уряди країн через агентів впливу – представників впливових позасистемних рухів та громадську думку; негативно впливає на консенсус щодо РФ всередині США та провокує відсутність єдності між США та ЄС. Найпоширенішим результатом використання «активних заходів» з підтримки позасистемних рухів з боку РФ є створення осередку (території) нестабільності всередині держави, який потребує постійної уваги уряду, вимагає часу та фінансів для вирішення, а також стає провокативною зоною, в якій держава «має зробити помилку».

3. Підтримка сепаратистських рухів США є частиною системної підтримки таких рухів у світі, метою якої є руйнування політичної та ціннісної системи Заходу. Для цього наразі у США існують потрібні умови, зокрема країна катастрофічно роз'єднана через політику, здійснювану Д. Трампом. Основними цілями підтримки сепаратистських рухів у США з боку РФ є розхитування складної політичної ситуації в країні, підірив авторитету федеральної влади та наступ на традиційні політичні правила. Як засвідчують останні події у Каліфорнії, сепаратистські групи можуть використовуватися також з метою зміни розкладу політичних сил у США.

4. З 13 активних сепаратистських рухів на території США лише «Каскадія» та деякі групи на Алясці не мають явних зв'язків з РФ, яка

підтримує крайніх лівих, християнських фундаменталістів, крайніх правих, «зелених». Останнім часом ці групи створили дифузну мережу, пов'язану з Кремлем. Особливу увагу РФ приділяє найпотужнішим позасистемним групам і рухам, зокрема техаському та каліфорнійському. Водночас, незважаючи на інтерес РФ до Техаського руху, основна увага наразі зосереджена на Каліфорнії, яка наразі має найбільший потенціал для відокремлення. Незважаючи на невдачі діяльності створеного РФ руху *YesCalifornia* та започаткування з травня 2017 р. нової ініціативи з відокремлення штату, яка не матиме зв'язку з РФ, експерти вважають відокремлення Каліфорнії проектом Росії.

5. Розхитування ситуації всередині США через підтримку сепаратистських груп та організацію публічних заходів, які демонструють таку підтримку, має на меті, зокрема, набуття підтримки та/або виправдання політики РФ в Україні. Формування та використання впливових сепаратистських рухів у США має для України певні негативні наслідки.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Моніторинг сепаратистських рухів на території України (зокрема на заході) має стати складником моніторингу «активних заходів» РФ проти України як частини моніторингу загроз національним інтересам і національній безпеці в інформаційній сфері, передбаченого Доктриною інформаційної безпеки. Під час моніторингу доцільно звернути увагу на можливості взаємного впливу позасистемних рухів, а також на те, що підтримка сепаратистських рухів може здійснюватися через: 1) безпосередню підтримку сепаратистських (інших маргінальних) рухів на території «загрозливих» країн; 2) підтримку позасистемних сил в країнах, які претендують на території «загрозливих» країн. (наприклад, в Угорщині або Румунії, що претендують на території України). Оприлюднення інформації за результатами моніторингу має бути найширшим, з особливою орієнтацією на аудиторії територій, де розвиваються рухи за самовизначення.

2. Зважаючи на те, що підтримка сепаратистських рухів з боку РФ може здійснюватися через організації прикриття, контррозвідувальним органам приділити окрему увагу створенню нових організацій на території України, які популяризують ідеї окремішності\винятковості та культурних особливостей певних територій, а також джерелам їх фінансування. З цією метою доцільно посилити законодавство щодо контролю за НДО, пов'язаних з РФ.

3. Експлуатація негативів, які використовуються як підстави для пояснення та розвитку сепаратистських настроїв (економічний спад, мілітаризація тощо), має бути обмежена у спосіб налагодження системної комунікації органів державної влади та громадськості, що буде потребувати запровадження повноцінно діючої системи стратегічних комунікацій (створення якої є також одним із завдань Доктрини інформаційної безпеки України).

4. Варто щонайширше висвітлювати (спільними зусиллями Міністерства інформаційної політики України, розвідувальних та контррозвідувальних органів, а також Міністерства закордонних справ України) діяльність РФ (зокрема - організовані нею публічні заходи) з підтримки міжнародного сепаратизму з акцентуванням уваги на кримінальному переслідуванні сепаратизму в Росії. Визначити та закріпити потрібну семантику ставлення до форумів та інших подібних публічних заходів, зокрема здійснюваних АР. Про важливість для РФ сприйняття подібних заходів свідчить зауваження на сайті АР про те, що «в мировых СМИ конференцию окрестили «Национально-освободительным интернационалом»⁹⁷.

5. Доцільно ініціювати (передусім – в межах інститутів Відділення історії, філософії та права НАН України) серію аналітико-публіцистичних публікацій щодо історії рухів за самовизначення в Україні та Росії, в яких РФ

⁹⁷ <http://anti-global.ru/?p=19038>

має втратити роль місії у розв'язанні міжетнічних та міжрелігійних питань, а також має бути висвітлено діяльність міжнародних організацій з цих питань.

6. В межах можливостей та повноважень Міністерства закордонних справ України та Міністерства культури України посилити співробітництво з українською діаспорою у США та через їхні видання висвітлювати реальні цілі підтримки рухів у Каліфорнії, Техасі, Пуерто Ріко тощо, зокрема ті, що стосуються скасування санкцій та обвинувачень України в ескалації воєнних дій на сході країни та неефективності управління.

7. Зважаючи на намагання РФ через свої ЗМК проводити паралелі між Кримом та штатами США (наприклад, Техасом), варто використовуючи доступні іномовні інформаційні майданчики (передусім – ІА «Укрінформ», іномовлення, інші доступні ресурси) поширювати матеріали (передусім у форматах експертних статей чи інформаційно-аналітичних продуктів), в яких зазначити, що колізія між правом націй на самовизначення й дотриманням принципу територіальної цілісності держави мають вирішуватися в кожному конкретному випадку, чітко сформулювати, що проблеми сепаратизму не розв'язуються на основі прецеденту, а визнання нових держав може призвести до небезпечного прецеденту – ефекту «доміно», коли конфліктні ситуації в окремих державах провокуватимуть їх розв'язання шляхом підбурювання сепаратистських рухів. Крім того, зазначити, що визнані самопроголошені держави зазвичай стають залежними від тих, хто їх визнав⁹⁸.

І.О. Коваль

Відділ інформаційної безпеки та розвитку
інформаційного суспільства
Національний інститут стратегічних досліджень,
серпень 2017

⁹⁸ <http://www.viche.info/journal/5103/>

Фінансування позасистемних рухів з боку РФ

Роль РФ як джерела фінансових ресурсів для сепаратистських груп та інших позасистемних організацій викликає занепокоєння урядів західних країн та експертів. У січні 2016 р. Конгрес США доручив Дж. Клепперу, директору національної розвідки США, дослідити таємне фінансування європейських партій з боку Кремля за останні 10 років⁹⁹. У квітні 2016 р. те саме зробив уряд Німеччини, наказавши своїм спецслужбам розслідувати можливість фінансування Кремлем партії «Альтернатива для Німеччини»¹⁰⁰. Можливим результатом фінансування позасистемних рухів та партій з боку Росії експерти вважають, зокрема, дестабілізацію ЄС і НАТО та перешкоду розміщенню систем ПРО в Європі, які РФ розглядає як загрозу¹⁰¹. Віце-президент США Дж. Байден у травні 2015 р. зазначив: «Кремль наполегливо працює, аби підкупити та використати європейські політичні сили, фінансуючи праве і ліве крило позасистемних партій у всій Європі <...>, розглядаючи їх як корисні інструменти маніпулювання для розколювання європейського політичного організму, яку потім зможе експлуатувати»¹⁰².

Фінансування з боку РФ стало однією з основних причин відкликання ініціативи *Yes California* у 2017 р. Екс-керівників руху Р. Еванс (*Marcus Ruiz Evans*) зазначив, що обвинувачення у підтримці Росії, зокрема фінансовій, зводили нанівець усі зусилля щодо збору фінансів¹⁰³. Секретар-казначей нової ініціативи з відокремлення Каліфорнії (Коаліція за незалежність Каліфорнії – *California Freedom Coalition*) С. Гонзалес (*Steve Gonzales*)

⁹⁹ *Russia* accused of clandestine funding of European parties as US conducts major review of Vladimir Putin's strategy [Електронний ресурс]. URL: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/russia/12103602/America-to-investigate-Russian-meddling-in-EU.html>.

¹⁰⁰ <https://www.welt.de/politik/deutschland/article153930594/Berlin-ruestet-sich-fuer-Propagandakrieg-der-Russen.html>

¹⁰¹ *Mirovalev M.* What's Behind Russian Support for World's Separatist Movements [Електронний ресурс]. URL: <http://www.nbcnews.com/news/world/what-s-behind-russian-support-world-s-separatist-movements-n614196>

¹⁰² *Brookings* hosts vice president Joe Biden for remarks on the Russia-Ukraine conflict [Електронний ресурс]. – URL: https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2015/05/20150527_biden_transcript.pdf

¹⁰³ *Calexit* effort halted – but backers to try again soon [Електронний ресурс]. URL: <http://www.sacbee.com/news/politics-government/capitol-alert/article145095209.html>

окремо підкреслює, що рух не прийматиме внесків з-за кордону, а пожертви з інших штатів мають бути погоджені радою Коаліції¹⁰⁴.

РФ, як і отримувачі такої допомоги, заперечують інформацію про фінансування сепаратистських рухів: за твердженнями О. Іонова, С. Маркова¹⁰⁵ та вищого керівництва Росії вони не фінансують сепаратистські рухи¹⁰⁶, лідер руху *Yes California* Л. Маріnellі також заперечує пряму фінансову підтримку, про що зробив окрему заяву на офіційному сайті руху; Д. Міллер, президент Національного руху Техасу, визнав тільки те, що його група отримала «малий грант» від російського уряду для подорожі техасців до Москви на форум 2016 р.¹⁰⁷

Водночас досьє *Russian influence activity* висвітлює приховану діяльність РФ щодо фінансування позасистемних рухів, зокрема в Нідерландах, Угорщині, Австрії та Греції¹⁰⁸; така діяльність у Франції є доведеним фактом; для відкриття «Посольства Каліфорнії» у Москві Антиглобалістський рух РФ безкоштовно надав Л. Маріnellі офісний простір тощо. Також свого часу *Yes California* повідомила про отримання фінансування з боку Франції, щодо якого існують підозри про зв'язок з Росією¹⁰⁹. Фінансування сепаратистських рухів з боку РФ пов'язують, зокрема, з іменами В. Вексельберга¹¹⁰ та К. Малофєєва¹¹¹.

Особливість сучасного фінансування РФ позасистемних рухів полягає у «підігріві» громадської думки (у РФ та за кордоном) про можливість такого

¹⁰⁴ Calexit leader Louis Marinelli abandons movement to live in Russia permanently [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.washingtontimes.com/news/2017/apr/18/louis-marinelli-calexit-leader-abandons-movement-t/>

¹⁰⁵ Політолог, директор Інституту політичних досліджень (Росія), довірена особа В. Путіна.

¹⁰⁶ <http://tsn.ua/tsikavinki/u-rosiyi-vidkrili-posolstvo-nezalezhnoyi-kaliforniyskoyi-respubliki-851550.html>

¹⁰⁷ <http://www.politico.com/magazine/story/2017/01/why-russia-loves-the-idea-of-california-seceding-214632>;

<http://ww2.kqed.org/news/2016/12/13/from-his-home-in-russia-calexit-leader-plots-california-secession/>

¹⁰⁸ Russia accused of clandestine funding of European parties as US conducts major review of Vladimir Putin's strategy [Електронний ресурс]. URL: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/russia/12103602/America-to-investigate-Russian-meddling-in-EU.html>

¹⁰⁹ <https://twitter.com/YesCalifornia/status/799166073094467584>

¹¹⁰ Див., наприклад, <http://kolokorrussia.ru/vlast/hillari-klinton-gotovitsya-vozglavit-gosudarstvo-kaliforniya-i-voevat-s-trampom>. В. Вексельберг надав приватний грант на навчання Л. Маріnellі у Санкт-Петербурзькому університеті, де він вивчав «тактику підривної діяльності та створення політичного хаосу» (*Embassy Of California Opens In Moscow—Looks For Arms Deal When Hillary Clinton Is Governor* <http://www.whatdoesitmean.com/index2190.htm>).

¹¹¹ Див., зокрема, <https://news.vice.com/story/california-secessionist-movement-opens-first-embassy-and-its-in-moscow>

фінансування, відсутності активного протесту РФ щодо відповідних закидів західних ЗМК, які вважають участь РФ у фінансуванні сепаратистських груп доведеною^{112,113}. Один з основних спікерів форуму «Діалог націй. Право народів на самовизначення та побудову багатопольярного світу» 2016 р. Г. Фьодоров, член Громадської палати РФ, запропонував сформувати систему грантової та іншої підтримки сепаратистських рухів у світі¹¹⁴.

Розтиражована інформація про фінансову допомогу може свідчити про прагнення РФ інформаційно відбутися як [єдина] держава, здатна бути джерелом фінансів для груп, які протистоять Західній системі, а також додає їй привабливості як фінансово спроможній державі, зокрема для власних громадян.

Намагання створити високий рівень популярності для руху *Yes California* та політика видання *Business Insider* (швидке агрегування новин, яке базується на зусиллях тисяч добровольців-волонтерів та інсайдерів, які повідомляють команді моніторингу новин нову «гарячу» інформацію¹¹⁵) спричинило появу матеріалів про тісний зв'язок Ш. Пішевара (*Shervin Pishevar*), інвестора Кремнієвої Долини та співфундатора проекту *Hyperloop*, з *Yes California*, що мало підтримати довіру до руху. Інформацію було швидко розтиражовано, і хоча сам Ш. Пішевар засвідчив свою неприхильність до ідеї відокремлення¹¹⁶, проте на той час вже:

1) Ш. Пішевар був «прив'язаний» до *Yes California*;

2) поширилася інформація про те, що «один з головних потенційних фінансистів руху Ш. Пішевар зустрівся з російським президентом В. Путіним та отримав обіцянку щодо фінансування *Hyperloop*»^{117,118}.

¹¹² Наприклад, *The Guardian* бачить реальну підтримку Москви саме у фінансовій сфері (Див. <https://www.theguardian.com/commentisfree/2017/jan/18/the-guardian-view-on-putins-europe-the-new-fellow-travellers>).

¹¹³ <http://zazubr.org/2012/10/13/18224/>

¹¹⁴ <http://www.rbc.ru/politics/21/09/2015/55ffcb089a7947a5cfbce9a8>.

¹¹⁵ Dear Marco Arment! Sorry About Last Week. We Finally Figured Out What Happened... [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.businessinsider.com/marco-arment-business-insider-2011-9>

¹¹⁶ California campaign seeks to secede from the US, with a little help from Russia [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.stripes.com/news/us/california-campaign-seeks-to-secede-from-the-us-with-a-little-help-from-russia-1.443712>

¹¹⁷ <https://www.theverge.com/2016/6/21/11984548/hyperloop-one-moscow-announcement-magomedov>

¹¹⁸ <http://thediplomat.com/2016/11/california-secession-from-russia-with-love/>

Як свідчать експерти, поширення цієї історії західними ЗМК (ЗМК США) свідчить:

- про стан медіа у світі (США);
- про можливість РФ впливати на громадську думку (у США)¹¹⁹.

¹¹⁹ California campaign seeks to secede from the US, with a little help from Russia [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.stripes.com/news/us/california-campaign-seeks-to-secede-from-the-us-with-a-little-help-from-russia-1.443712>

Сепаратистські форуми у Москві: організатори, цілі, український контекст

Міжнародний російський консервативний форум у Санкт-Петербурзі (березень 2015 р.) й т.зв. сепаратистські форуми в Москві «Діалог націй. Право народів на самовизначення та побудову багатопольярного світу» у 2015 р. та 2016 р. є пов'язаними між собою організаційно та за цілями.

Перший форум/з'їзд, конференція сепаратистів відбувся 20 вересня 2015 р. Ініціатором його проведення став член Президії політичної ради і керівник Інформаційно-політичного управління Виконавчого комітету партії «Родіна» Фьодор Бірюков, який був також одним з організаторів Міжнародного російського консервативного форуму. Другий форум «Діалог націй. Право народів на самовизначення та побудову багатопольярного світу» відбувся в Москві 25 вересня 2016 р. Організатором обох форумів стала організація «Антиглобалістський рух Росії» (далі – АР).

Довідково. АР був зареєстрований в 2012 році як організація «для підтримки країн і народів, що протистоять диктату однопольярного світу і прагнуть запропонувати альтернативний порядок денний» та «забезпечення всіх аспектів безпеки Росії»¹²⁰. **АР фактично є пропагандистським органом Кремля та основним органом співробітництва із сепаратистами з усього світу.** АР веде активну роботу з 32 іноземними державами. Найбільш тісні зв'язки налагоджені з такими країнами, як Сирія, Лівія, Ірак, Палестина, Ліван, Єгипет, Судан, Туніс, Іран, Венесуела, Болівія, Аргентина, Сальвадор, Білорусь, КНДР (через посольства і громадські рухи), США, Великобританія, Польща, Німеччина, Італія, Франція (через громадські рухи). В організації налагоджена робота з молоддю: Рух співпрацює з вищими навчальними закладами Росії, Європи, Близького Сходу, Північної Африки і Латинської Америки¹²¹. АР підтримує та пропагує крайні форми російського націоналізму й імперіалізму, а також стратегічну воєнну інтервенцію Кремля в Сирії та Україні. Партнерами АР є, зокрема, агентство «Новороссія»; «Інформаційно-аналітичне бюро міста Одеси і області»¹²²; організація «Вече»¹²³.

АР відомий створенням гучних інформаційних приводів, зокрема проведенням вуличних акцій з вимогою позбавити президента США Барака Обаму Нобелівської премії

¹²⁰ http://anti-global.ru/?page_id=160

¹²¹ http://anti-global.ru/?page_id=160

¹²² Зареєстроване в Москві (<https://www.whois.com/whois/infoodessa.com>) закликає Одесу відокремитися від України, висвітлює негативні події у ЄС, поширює проросійські новини з Сирії, обвинувачує Україну (<http://www.infoodessa.com/index.php/%D0%BE-%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%B8.html#>)

¹²³ Організація прагне «перетворити Росію на оплот усіх сил, народів та окремих людей» (Маніфест [Електронний ресурс]. URL: <http://veche-info.ru/manifesto/>) та поширює матеріали про захисників Новоросії та «українських карателів» (Защитники Новороссии. Позывной «Малой» [Електронний ресурс]. URL: <http://veche-info.ru/news/4328>)

миру, позначився виступами у соціальних мережах проти Г. Клінтон¹²⁴, закличками захопити Гавайї, які можуть стати «другим Кримом Росії» (пост від 14.11.2016 р.)

На проведення форумів було надано державні гранти: у 2015 р. – 2 млн руб., у 2016 р. - 3,5 млн руб.¹²⁵

Довідково. Національний благодійний фонд, який фінансував форуми, утворений 1999 року з ініціативи прем'єр-міністра В. Путіна як Національний військовий фонд. Директор організації – генерал-лейтенант Володимир Носов, колишній перший заступник начальника департаменту військової контррозвідки ФСБ. Фінансове наповнення фонду здійснюють, зокрема, Р. Абрамович і С. Керімов, Сбербанк, «ЛУКойл», «Северсталь», «Онксім». Фонд діє під патронатом особисто В. Путіна.

Проголошеною, зокрема офіційно на сайті АР, метою форумів було «об'єднання розрізнених борців за незалежність у єдиний антиамериканський рух»¹²⁶, боротьба проти гегемонії США й утворення однополярного світу, «об'єднання представників партій та рухів, які виступають за самовизначення та незалежність своїх регіонів та борються проти ідеології світового панування та економічної експлуатації»¹²⁷, а також створення можливості висловити свою позицію світовій пресі та колегам з національно-визвольного руху¹²⁸. Водночас збільшення державного гранту, масштабів заходу, перетворення «експертної» дискусії на «правову» (зміна акцентів), його детальне висвітлення та інформаційна «підготовка»¹²⁹ свідчать про те, що форум 2016 р. переслідував «актуальніші цілі». За словами Президента Антиглобалістського руху Росії О. Іонова, ця актуальність підвищується «у

¹²⁴ California campaign seeks to secede from the US, with a little help from Russia [Електронний ресурс]. URL: <https://www.stripes.com/news/us/california-campaign-seeks-to-secede-from-the-us-with-a-little-help-from-russia-1.443712>

¹²⁵ Як «поддержка ННО, участвующих в развитии институтов гражданского общества и реализующих социально значимые проекты и проекты в сфере защиты прав и свобод человека и гражданина» від Національного благодійного фонду (<https://grants.oprf.ru/>).

¹²⁶ В Москве прошел съезд сепаратистов со всего мира [Електронний ресурс]. URL: <http://www.rbc.ru/politics/21/09/2015/55ffcb089a7947a5cfbcc9a8>

¹²⁷ <http://anti-global.ru/?p=19010>

¹²⁸ За свідченням учасника форуму 2015 р. Алі Салема Мохамеда з Західної Сахари, «на цій конференції найголовніше - це трибуна, щоб сказати, що в нас відбувається» [Електронний ресурс]. URL: (<http://www.rbc.ru/politics/21/09/2015/55ffcb089a7947a5cfbcc9a8>).

¹²⁹ Інформаційна підготовка форуму 2016 р. та його висвітлення після завершення здійснювалася, зокрема, російською та англійською мовами, у т.ч. у формі прес-конференцій лідерів антиглобалістського руху, інтерв'ю з Л.Д. Марінеллі, Х. Е. Фольком, Н. Смітом, Р. Ненадичем. Напередодні форуму на Pravda.ru був розміщений матеріал, який надав відповіді на потенційні та існуючі запитання щодо 1) легітимних потреб такого форуму (право народів на самовизначення, зафіксоване в багатьох міжнародних документах), 2) контингенту запрошених, 3) семантики (учасники форуму не є представниками маргінальних рухів та сепаратистами, вони є «independists» - індепендисти); 4) заборони внутрішніх рухів за відокремлення (Ічкерія існувала недовго як проект ЦРУ). Див.: Moscow gathers 'fifth column' for Washington [Електронний ресурс]. URL: <http://www.pravdareport.com/russia/politics/22-09-2016/135680-rus-0/>

світлі кризи, що триває в Новоросії, численних громадських заворушень у США, пов'язаних з тиском на окремі прошки населення, нестабільною політичною ситуацією у світі»¹³⁰.

Основними меседжами форуму 2016 р. були, зокрема, потреба у відновленні національної ідентичності, вимога дотримання права народів на самовизначення, нездатність держави-гіганта утримувати «сепаратистські території», невідповідність зовнішньої та внутрішньої політики держави, в якій розвиваються позасистемні рухи, інтересам меншин (які створюють ці рухи).

Організація «керованих заходів» у форматі форумів/конференцій, з'їздів як частина здійснення «активних заходів» є не новою та поширеною практикою РФ. Зокрема, 1987 р. функцію представлення СРСР як лідера боротьби за мир виконав міжнародний форум «За без'ядерний мир, за виживаніє чөлөөчества». Закріпленню культурної експансії РФ у 2017 р. «сприяла», зокрема, конференція «Русский мир: настоящее и будущее» (21.06.2017 р.), де було розглянуто «питання ідентичності і консолідації Руского міра»¹³¹ та пролунав заклик до російських, закордонних і міжнародних неурядових організацій «об'єднати зусилля через міжнародне гуманітарне співробітництво у сфері громадської дипломатії та культурних обмінів»¹³². На круглому столі «Европа и Россия – права чөлөөка – открытый диалог» (Москва, 27.06.2017 р.) обговорювалися проблеми русофобії та пролунав звіт про поїздку французьких парламентаріїв на Донбас¹³³.

«Традицію» публічної підтримки сепаратистів у 2017 р. продовжив круглий стіл, присвячений питанням самовизначення Ірландії в умовах

¹³⁰ В Москві прошла II международная конференция антиглобалистов «Диалог наций» [Електронний ресурс]. URL: <https://antimaidan.ru/news/8998>

¹³¹ Русский мир: настоящее и будущее : международная конференция [Електронний ресурс]. URL: <http://russkiymir.ru/international-conference-russian-world-present-and-future/>

¹³² Участники конференции «Русский мир: настоящее и будущее» приняли итоговую резолюцию [Електронний ресурс]. URL: <https://www.russkiymir.ru/news/226334/>

¹³³ <http://anti-global.ru/?p=19358>

протекторату Англії (3 липня 2017 р., Москва). У його роботі взяв участь О. Іонов (АР), були присутні іспанські ЗМК¹³⁴.

З погляду інтересів України публічні заходи є *потужним інформаційним приводом для привернення уваги* закордонної аудиторії, ЗМК та урядів країн, які потрапляють в зону інтересів РФ, з метою фіксації певного образу РФ в інформаційному та віртуальному полі, зокрема *щодо українського питання*. Ставлення до подій в Україні стало одним з найважливіших критеріїв участі у консервативному форумі 2015 р. та форумах сепаратистів 2015 р. та 2016 р.¹³⁵ Відповідно, однією з основних обговорюваних тем став «референдум» у Криму та події на сході України¹³⁶. При цьому РФ намагалася закріпити дві тези: 1) народ Криму висловив свою волю, яку потрібно поважати, події в Криму є наочним прикладом можливості «мирного» відокремлення¹³⁷; 2) у насильстві, яке відбувається на сході України, винні США, оскільки загалом події в Україні є «американським переворотом»¹³⁸.

За результатами форуму 2016 р. АР і учасники підготували петицію до ООН (23.11.2016 р.). Петиція¹³⁹ безпосередньо містить вимоги, які стосуються подій в Україні, зокрема: в ООН має бути створений спеціальний відділ для ведення переговорів із сепаратистами, щоб знайти консенсус для вирішення проблем з існуючими урядами та усунення перепон; ООН має публічно підтримувати і схвалювати референдуми, проведені в країнах і регіонах, де люди шукають визнання. За твердженням О. Іонова, ця петиція є «відповіддю на нещодавню резолюцію ООН щодо Криму»¹⁴⁰.

¹³⁴ <http://anti-global.ru/?p=19362>

¹³⁵ Зокрема, організатори Консервативного форуму прямо зауважували: «кличемо тих, хто підтримує місію Росії на Донбасі та повернення Севастополя і Криму Росії» (<https://republic.ru/posts/49646>).

¹³⁶ Жодний представник Л/ДНР офіційно не був запрошений на форум, участь тих, хто був на заході, у «пресі Л/ДНР» не висвітлювалася.

¹³⁷ Див., напр., Putin's plot to get Texas to secede [Електронний ресурс]. URL: <http://www.politico.eu/article/putin-texas-secession-crimea-separatism/>

¹³⁸ Russia, Jailer of Local Separatists, Welcomes Foreign Secessionists [Електронний ресурс]. URL: <http://www.nytimes.com/2016/09/26/world/europe/russia-kremlin-opposition-groups.html>

¹³⁹ Петиция для Организации Объединенных Наций [Електронний ресурс]. URL: <http://anti-global.ru/wp-content/uploads/2016/11/%D0%9F%D0%B5%D1%82%D0%B8%D1%86%D0%B8%D1%8F-%D0%9E%D0%9E%D0%9D.pdf>

¹⁴⁰ Пуэрто-Рико и Гавайи просят ООН признать их независимым [Електронний ресурс]. URL: https://news.rambler.ru/world/35348398/?utm_content=news&utm_medium=read_more&utm_source=copylink

